

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
Станиславе Попов

«Валидација конструкта безусловног самоприхватања и његове релације са имплицитним и експлицитним самопоуздањем»

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовао комисију 18. 10. 2013, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду
2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: др Зденка Нововић, ванредни професор за ужу научну област Психологија, 28. 5. 2009., Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, председник комисије др Татјана Вукосављевић Гвозден, доцент за ужу научну област Општа психологија, 23. 12. 2010., Филозофски факултет, Универзитет у Београду др Миклош Биро, редовни професор за ужу научну област Психологија, 23.09.1992., Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Станислава (Бранислав) Попов
2. Датум рођења, општина, држава: 05. 03. 1979., Зрењанин, Република Србија
3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, Дипломске академске студије психологије, Дипломирани психолог – мастер
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2008., Докторске студије психологије
5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: -
6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: -
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Валидација конструкта безусловног самоприхватања и његове релације са имплицитним и експлицитним самопоуздањем
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.
Докторска дисертација је написана на 203 стране, садржи 6 поглавља, 42 табеле, 12 графикона, 4, слике, 210 референци и 7 прилога. Након резимеа на српском и енглеском језику, као и општег увода, дисертацију чине следећа поглавља: Теоријска разматрања (12-74 стр.) обухватају две веће целине у којима је пружен детаљан увод у истраживачки проблем и његов значај, представљена су досадашња теоријска сазнања о проблему истраживања и резултати претходних студија у домену самопоуздања и безусловног самоприхватања. У оквиру прве целине, разматран је концепт самовредновања у контексту различитих истраживачких парадигми у психологији, а затим је приказан преглед досадашње традиције и напретка истраживања у домену конструкта самопоуздања. У другој целини приказане су основне карактеристике Рационално емотивно бихејвиоралне терапије, показатељи њене емпиријске заснованости и место безусловног самоприхватања у њеној теорији и пракси. Детаљно је разматран настанак, развој и садржај конструкта безусловног самоприхватања који је централни појам овог рада. Приказани су разлози за теоријско и практично разликовање конструкта самопоуздања и безусловног самоприхватања ради разумевања значаја и оправданости овог истраживања и пружен је опсежан приказ досадашњих истраживања на том пољу.

Истраживање (74-128 стр.) се састоји из две веће целине. Прву целину представља метод истраживања у којем су дефинисани проблем, циљеви и хипотезе истраживања. Затим је детаљно описана процедура прикупљања података и поступак спровођења истраживања, што је нарочито значајно због експерименталне природе овог истраживања. Даље су представљени подаци о узорку истраживања, релевантни подаци о примењеним инструментима, о начину операционалног дефинисања варијабли као и поступак анализе података. Другу целину представља приказ резултата истраживања који су груписани у складу са постављеним циљевима истраживања. Прво су приказани дескриптивни подаци и корелације међу варијаблама. Потом су приказани резултати тестирања односа безусловног самоприхватања и експлицитног самопоуздања са мером имплицитне самопроцене. Даље је приказано понашање мера самопроцене као и њихов утицај на индикаторе менталног здравља непосредно након експерименталне манипулације повратном информацијом истраживача на јавни наступ испитаника. Затим су приказани резултати провере стилова атрибуирања доживљеног успеха/неуспеха, као и тестирања ефеката безусловног самоприхватања, повратне информације и задовољства испитаника добијеном оценом на индикаторе менталног здравља. На крају су приказани дескриптивни подаци који су добијени на узорку испитаника који није учествовао у експерименталном делу истраживања, као и оних који су одустали од учешћа током спровођења експерименталног испитивања. Ови испитаници су упоређени са испитаницима који су учествовали у експерименталном делу истраживања према релевантним варијаблама.

Дискусија (129-147 стр.) обухвата интерпретацију добијених налаза и њихову интеграцију са резултатима претходних истраживања. У овом поглављу су резултати сагледани у светлу постојећих научних сазнања о процесима који стоје у основи различитих видова самопроцене, њихових карактеристика и улози у менталном здрављу човека.

Закључак (148-152 стр.) обухвата осврт на главне резултате истраживања, њихове практичне импликације, предности и ограничења истраживања као и смернице за будућа истраживања.

Следе **Литература** (153-177 стр.) и **Прилози** (178-203 стр.).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У делу дисертације који се бави теоријским разматрањима кандидаткиња је показала добро и обухватно познавање савремене литературе из различитих емпиријских домена психологије који се баве проблемом самопроцене. Компетентност кандидаткиње у познавању истраживачких проблема у испитивању и проверама теоријских поставки Рационално емотивно бихејвиоралног терапијског (РЕБТ) приступа, огледа се у одабиру релевантних тема током целог теоријског дела чиме је формиран адекватан увод у проблем истраживања. Кандидаткиња је манифестовала способност да квалитетно интегрише различита научна сазнања релевантна за проблем истраживања, као и да истакне значај примене научних сазнања из ове области у подручју менталног здравља.

Проблем и циљеви истраживања, представљени у истраживачком делу су јасно и прецизно формулисани и изведени из приказаних теоријских разматрања и резултата претходних истраживања. При одговарању на дефинисане циљеве истраживања примењени нацрти су адекватно одабрани, уз поштовање свих методолошких начела. Инструменти су детаљно приказани, а варијабле прецизно операционално дефинисане. Поступак спровођења целокупног истраживања је приказан прегледно. При обради података коришћене су статистичке методе које су најпримереније за одговарање на формулисани проблем истраживања. Приказ резултата је у складу са актуелно важећим научним стандардима.

Дискусија резултата истраживања манифестује способност кандидаткиње да изврши систематичну психолошку интерпретацију резултата и добијене налазе повеже са резултатима досадашњих истраживања, уз коментаре и осврт на добијене резултате у ширем теоријском контексту. У овом поглављу је приказан и аналитичан и дедуктиван приступ резултатима истраживања и компетентност у препознавању могућности практичне примене добијених налаза. Кандидаткиња отворено прилази ограничењима спроведеног истраживања које, уз предлоге за будућа истраживања, аргументовано наводи.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

- Попов, С. (2010). Релације когнитивне емоционалне регулације, особина личности и афективитета, *Примењена психологија*, 1, 59-76
- Попов, С. (2009). Дисфункционални ставови и стратегије когнитивне емоционалне регулације као предиктори субјективне перцепције стреса, У Д. Бранковић (Ур.), *Научна и духовна утемељеност друштвених реформи*, Бањалука, Филозофски факултет

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања су показали да безусловно самоприхватање, које представља један од кључних конструката РЕБТ-а, има несумњиву улогу у менталном здрављу човека. Добијени резултати су утолико значајнији ако имамо на уму да експериментална методологија има предност у односу на корелационе податке када су провере теоријских поставки предмет истраживања. Такође, овај конструкт није само повезан са индикаторима менталног здравља, већ у неким случајевима има модераторску - протективну улогу између стресора и емоционалне реакције. То је нарочито значајно у случају стања депресивности као емоционалног одговора на негативну информацију о постигнућу. Када се узме у обзир и задовољство добијеном повратном информацијом, као резултат претходних очекивања испитаника, ниво безусловног самоприхватања има утицаја и на анксиозне реакције. Такође, безусловно самоприхватање је повезано са оптимистичним атрибуцијом стилем, како у ситуацији успеха, тако и ситуацији неуспеха, што такође води у конструктивније емоционално реаговање. Међутим, у овом истраживању није потврђена теоријски претпостављена разлика између безусловног самоприхватања и експлицитног самопоуздања (самопоштовања) на којој се инсистира у РЕБТ-у. На првом месту, није потврђена хипотеза да се безусловно самоприхватање може објаснити специфичном везом између експлицитног и имплицитног самопоуздања. Даље, мере експлицитног самопоуздања и безусловног самоприхватања показале су се приближно једнако стабилне и након увођења реалног стресора током испитивања. Обе мере врше сличан, мада не сасвим идентичан утицај и на зависне варијабле - индикаторе менталног здравља и на сличан начин су повезане са атрибуцијом стилевима у ситуацијама успеха и неуспеха. Резултати истраживања нису потврдили да је безусловно самоприхватање конструктивнија стратегија самопроцене кад је ментално здравље у питању, у односу на самопоуздање/самопоштовање.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Резултати су приказани систематично и прегледно и у складу са савременим стандардима њиховог представљања. Примењене статистичке анализе одговарају формулисаним истраживачким задацима и врстама података које обрађују. Резултати су тумачени аналитично и научно и логички утемељено. Кандидаткиња је при интерпретацији резултата манифестовала научну зрелост и отвореност, као и одмерен критички приступ тумачењу утврђених резултата. Висок ниво теоријског знања које је кандидаткиња манифестовала у теоријском делу омогућује да су добијени резултати на одговарајући начин интегрисани са налазима релевантних претходно спроведених истраживања у овом подручју. Начин приказивања и тумачења резултата ове дисертације задовољава све критеријуме научног истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци
Безусловно самоприхватање је један од кључних конструката РЕБТ-а и често представља крајњи циљ терапијског процеса. Заснован је, између осталог, на оштрој критици опште прихваћеног концепта самопоуздања/самопоштовања. И поред своје важности, ретко је и недовољно емпиријски провераван. Малобројна истраживања су углавном корелационе природе. Одвојеност од самопоуздања заснивала се само на статистичкој контроли истог, док се однос између безусловног самоприхватања и самопоуздања никада није експериментално проверавао. Стога је основна предност овог истраживања експериментална методологија. Однос између безусловног самоприхватања и самопоуздања у овом истраживању је испитан у експерименталном окружењу са циљем да се покажу разлике међу њима и испита евентуална већа протективна моћ самоприхватања у односу на самопоуздање у ситуацији реалне его претње. Након ситуационе вежбе у виду јавног наступа, испитаници су случајно распоређивани у групе са различитом врстом интервенције. Праћене су и промене у индикаторима менталног здравља. Примена овакве методологије свакако има предност над корелационим подацима у провери теоријских поставки РЕБТ-а, а овако добијени резултати свакако дају значајан допринос истраживањима у области терапијских теорија уопште. Оваква истраживања се у нашој средини изводе веома ретко због захтевне организације, а конкретно, ово истраживање је прво такве врсте код нас. Такође, ово истраживање даје смернице и одговара на важна питања у домену јасније операционализације конструкта безусловног самоприхватања, како би се у будућим евалуативним студијама недвосмислено пратили ефекти баш тог специфичног фактора промене код клијената.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Ограничења истраживања се односе највише на начин одабира узорка који свакако утиче на резултате. С обзиром да је изведена нека врста социјалног експеримента, неопходно је било да се претходно минимализују негативни ефекти испитивања на субјекте у истраживању (испитанике) из етичких разлога. Друго, испитаницима је дата могућност да добровољно учествују, односно да одустану у било ком тренутку испитивања, опет из етичких разлога, што је умањило репрезентативност узорка. Могуће је да су у самој експерименталној ситуацији остали испитаници који су сигурнији у себе и мање реактивни на потенцијални неуспех, а да су социјално анксиозни испитаници одмах одбили учешће у оваквој врсти испитивања. То потврђују и резултати поређења експерименталног узорка са узорком испитаника којима није понуђена вежба јавног наступа, већ само корелационо прикупљање података (на које су махом сви пристали). Испитаници у експерименталном истраживању имају више изражену црту позитивног афекта, мање су депресивни и извештавају о нижем нивоу стања негативног афекта. Генерално је присутна висока социјална пожељност у одговарању, а један од разлога за то је што није било могућности да се испитивање спроведе анонимно. Поред тога, проблем је што се самовредновање (у смислу става према себи) не може објективно мерити, већ упитничким мерама самопроцене. Добро су познате мане такве врсте субјективних података и интроспективних метода уопште, који су у психолошким и психотерапијским истраживањима често нужни и незаменљиви. Узорак чини неклиничка популација, што донекле умањује могућности генерализације резултата на клиничку популацију. Зато се чини да је овакву врсту истраживања ипак најбоље спроводити у клиничким условима или психотерапијском контексту, где би се континуирано пратили ефекти третмана заснованог на безусловном самоприхватању.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Зденка Нововић, ванредни професор за ужу научну област Психологија, председник комисије

др Татјана Вукосављевић-Гвозден, доцент за ужу научну област Психологија, члан комисије

др Миклош Биро, редовни професор за ужу научну област Психологија, ментор